

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „БЕЗ СВОБОДЕН ЧАС В УЧИЛИЩЕ“

1. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОГРАМАТА

Програмата е свързана с необходимостта от засилване на механизмите за отчетност, наблюдение и контрол по отношение подобряване качеството на образованието чрез осигуряване на условия за непрекъснат образователно-възпитателен процес.

Осигуряването на „несвободни“ часове е всъщност създаване на условия за непропуснато учебно съдържание и възможности за достатъчно учебно време за усвояването и осмислянето му.

- **Срок на програмата** –31.12.2016 г.
- **Общ бюджет на програмата:** до 2 000 000 лв., в т.ч.:
  - до 50 000 лв. – за мониторинг на ниво РИО;
  - до 5 000 лв. – за мониторинг на ниво МОН.

2. ЦЕЛИ

2.1. Обща цел

Постигане на оптимална организация на образователно-възпитателния процес при отсъствие на учител/възпитател чрез използване на програмното финансиране.

2.2. Конкретни (специфични) цели

- Повишаване ефективността на разходите на училищата чрез оптимизиране на вътрешната структура и качеството на образованието по отношение на изпълнението на държавните образователни изисквания;
- Реализиране на политиката за задържане на учениците в училище във връзка с политиката за въвеждане и развитие на ефективна система за външно оценяване в българското училище;
- Повишаване ефективността на публичните разходи на училищата чрез целесъобразно и законосъобразно разходване на предоставените допълнителни средства за изплащане на реално взети учебни часове от учители и възпитатели, които заместват отсъстващи от работа учители или възпитатели във връзка с ползването на отпуск съгласно глава осма, раздел I от Кодекса на труда;

- Прецизна отчетност при рационално използване на публичните ресурси с цел постигане на по-добра ефективност и ефикасност.

3. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

3.1. Повишаване ефективността на публичните разходи на училищата при използване на програмното финансиране за оптимална организация на образователно-възпитателния процес при отсъствие на учител/възпитател и подпомагане на училищните бюджети.

3.2. Повишаване качеството на образователно-възпитателния процес:

- Непрекъснатост на учебните занятия – изпълнение на училищните учебни планове и учебните програми, разглеждане на теми по гражданско и здравно образование;
- Максимален обхват на учениците в учебни занятия – повишаване на успеваемостта, ритмичност при оценяване;
- Намаляване броя на неизвинените отсъствия на учениците;
- Опазване живота и здравето на учениците чрез превенция на риска, сигурност на родителите за присъствието на децата им в училище, повишаване авторитета на училището сред родителската общност, опазване на материално-техническата база на училищата.

4. ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Програмата „Без свободен час в училище” осигурява финансови възможности, които създават условия на училищата да направят учениците, родителите и учителите реални партньори за осигуряване на пълноценен училищен живот.

Чрез програмата се предоставят допълнителни средства за изплащане на реално взети учебни часове от учители/възпитатели, които заместват отсъстващи от работа учители или възпитатели във връзка с ползването на отпуск.

5. БЕНЕФИЦИЕНТИ

Държавните и общинските училища.

6. ДЕЙНОСТИ ПО ПРОГРАМАТА

6.1. Описание на дейността

Допълнителните средства се предоставят за изплащане на реално проведени учебни часове от учители/възпитатели, които заместват отсъстващи от работа учители или

възпитатели във връзка с ползването на отпуск съгласно глава осма, раздел I от Кодекса на труда (КТ), както следва:

а) на основание чл. 155 от КТ – за работните дни, за които педагогическите кадри ползват платен годишен отпуск при условията на чл. 176 от КТ;

б) на основание чл. 157 от КТ – при ползване на отпуск, при който работодателят е длъжен да освободи служителя съгласно чл. 157, ал. 1, т. 1 - 7;

в) на основание чл. 159 от КТ – за работните дни, за които отсъстващият учител ползва отпуск за синдикална дейност;

г) на основание чл. 161 от КТ – за работните дни, за които е разрешен от работодателя платен служебен и творчески отпуск (само в случаите, свързани с участие по заповед на министъра на образованието и науката или на началниците на регионалните инспекторати по образованието в провеждане на външно оценяване, държавни зрелостни изпити, международни програми и проекти, квалификационни дейности, пряко свързани с преподавателската работа на учителя/възпитателя, придружаване на ученици при участие в олимпиади и състезания);

д) на основание чл. 162 от КТ – за работните дни, за които отсъстващият учител получава парично обезщетение от работодателя;

е) на основание чл. 168 от КТ – на майка с две деца до 18-годишна възраст, ако е уговорено в колективния трудов договор;

ж) на основание чл. 169 от КТ – в размер 25 работни дни за календарна година на служител, който учи без откъсване от производството;

з) на основание чл. 170 от КТ – когато със съгласието на работодателя служителът кандидатства във висше училище или за докторантура.

За тази програма се кандидатства за осигуряване на средства за заместване на учители и възпитатели по предложения на директорите на училищата.

Директорът инициира промяна в Правилника за вътрешния трудов ред с оглед определяне на задължението за осигуреност със заместващ учител/възпитател при отсъствието на титуляра, ако не е предвидена такава.

Контролът за заместването на отсъстващи учители/възпитатели, редовността и качеството на свършената работа в училището се осъществява от директора на училището.

Регионалният инспекторат по образованието (РИО) изготвя, поддържа и актуализира информационна банка с кадри за заместващи учители/възпитатели, която публикува на електронната си страница.

Информационната банка с кадри съдържа следната информация:

– трите имена на лицето;

- специалност, професионална квалификация/правоспособност по диплома;
- актуален статут (безработен учител, пенсиониран учител, студенти по съответната специалност или други);
- адрес и телефони за връзка.

В случаите на изчерпване на възможностите за осигуряване на правоспособни учители в съответствие с изискванията на Инstrukция № 2 от 1994 г. за изискванията за заемане на длъжността „учител” или „възпитател” съобразно придобитото образование, професионална квалификация и правоспособност директорът осигурява заместване, както следва:

- учители с образователно-квалификационна степен „магистър”, „бакалавър” или „професионален бакалавър”, които не са специалисти по дадения учебен предмет;
- специалисти по дадения учебен предмет без педагогическа правоспособност;
- учители, възпитатели.

При изчерпване на възможностите за осигуряване на възпитатели в съответствие с изискванията на Инstrukция № 2 от 1994 г. за изискванията за заемане на длъжността „учител” или „възпитател” съобразно придобитото образование, професионална квалификация и правоспособност директорът осигурява заместване от помощник-директори, педагогически съветници, психолози и библиотекари от училището.

При невъзможност да бъде осигурен заместник с оглед опазване на живота и здравето на учениците директорът лично изпълнява функциите на заместващ на отсъстващия учител/възпитател. Включването на директора, като заместващ отсъстващия учител/възпитател е по изключение за не повече от 5 часа месечно.

Педагогическият съвет на училището съгласувано с представители на родителите на учениците приема/актуализира училищна програма за часовете, които не се водят от учители специалисти, по време на заместване на отсъстващия учител, като се включват теми по гражданско и здравно образование, както и такива, свързани с психофизическото и когнитивно развитие на учениците. За провеждане на часовете, които не се водят от учители специалисти, се подготвят материали, осигуряващи качеството на обучението.

Директорът на училището утвърждава училищната програма.

Учителят/възпитателят подава заявление за ползване на отпуск, а директорът на училището издава заповед за ползване на отпуск (Приложение № 1) на основание цитираните по-горе разпоредби на глава осма, раздел I от КТ. Приложение № 1 не се ползва, когато учителят/възпитателят има право на отпуск при временна неработоспособност.

За осигуряване на заместването от учител/възпитател, който има основен трудов

договор в същото училище, директорът издава заповед за възлагане на учебните часове и за изплащане на възнаграждение за реално проведени учебни часове.

За осигуряване на заместване от външен за училището учител/възпитател директорът на училището сключва, съобразно конкретния случай, трудов договор в съответствие с изискванията на КТ, договор за извършване на определена работа или друг вид договор.

В заповедта/договора задължително се включват следните реквизити: период на заместване, наименование на възложения учебен предмет, брой учебни часове, източник на финансиране, размер на възнаграждението за един учебен час.

След приключване на задълженията по договора заместващият учител/възпитател попълва справка-декларация, в която отразява броя на реално взетите учебни часове от преподавателската работа на отсъстващия учител/възпитател, определена съгласно утвърдения Списък-образец № 1 (Приложение № 2). Попълнената и подписана от заместващия учител и от директора справка-декларация за взетите часове е неразделна част от заповедта/договора, с която му е възложено заместването.

6.2. Принципи на финансиране

Финансирането се извършва въз основа на одобрените документи за участие и приложенията към тях.

Финансират се само реално проведени учебни часове от учители/възпитатели, които заместват отсъстващи от работа учители или възпитатели, във връзка с ползването на отпуск съгласно цитираните по-горе разпоредби на глава осма, раздел I от Кодекса на труда и дължимите осигурителни вноски.

Не се допуска финансиране на:

- Полагаеми възнаграждения за друг отчетен период, както и за един и същи период от време за едни и същи часове на едно замествало лице;
- Административни разходи и такси за използване на външни масиви;
- Полагаеми възнаграждения при заместване на учител/възпитател поради отсъствие на основание чл. 162 от КТ за дните след първите три дни от временната неработоспособност.

Средствата за изплащане на полагаемите възнаграждения за реално взетите лекторски часове на заместващите лица се предоставят на училищата чрез финансиращия орган.

Когато общата заявена сума превиши осигурените средства по програмата, сумата на одобрените за този период предложения се намаляват пропорционално до достигане размера на разполагаемите средства.

Установените след осъществен мониторинг неправомерно изразходвани финансови средства се възстановяват от директора на училището в бюджета по ред, определен от Министерството на финансите.

За целите на отчитането и контрол на разходите, училищата водят аналитична отчетност, с която разходите по програмата „Без свободен час в училище” могат да се отграничат от останалите разходи на училището.

6.3. Допустимо максимално/минимално финансиране

Всяко училище може да кандидатства по програмата за средства в размер не повече от 0,5 на сто от годишния размер на средствата за заплати и осигурителни плащания на училището по утвърдения му бюджет за 2016 г. Кандидатстването на училищата е за реално проведени учебни часове и/или за занятия в полуинтернатните групи на училищата от учители/възпитатели, които заместват отсъстващи от работа учители или възпитатели през 2016 г. Училищата, на които първостепенният распоредител с бюджет не е утвърдил бюджет към датата на подаване на формуляра, посочват до 0,5 на сто от средствата за заплати и осигурителни плащания от проекта им за бюджет.

По програмата за един учебен час/занятие в полуинтернатните групи на училището се възстановява до:

- 7 лв., което включва и дължими осигуровки за учител/възпитател, когато замества в училище в населеното място, в което е регистриран по настоящ адрес;
- 9 лв., което включва и дължими осигуровки за учител/възпитател, когато замества в училище, намиращо се извън населеното място, в което е регистриран по настоящ адрес.

При заместване по време на учебните занятия или занятията в полуинтернатните групи, когато заместващият учител/възпитател се назначи при условията на Кодекса на труда, разходът за сметка на програмата за пълен отработен месец не може да надвишава размера на началната заплата за длъжността „учител”/„възпитател” и дължимите от работодателя осигурителни вноски за тези средства.

Броят на часовете, които не се водят от учители-специалисти, по време на заместване на отсъстващия учител да бъдат до 30 на сто от общия брой часове, възлагани от директора на училището.

6.4. Етапи на финансиране

Средствата за полагаемите възнаграждения, изплатени за реално взетите лекторски часове на заместващите лица, се предоставят на училищата на всеки два месеца от периода на действие на програмата.

Полагаемите възнаграждения за месец ноември и декември 2015 г., които са останали неразплатени към 1 януари 2016 г., се включват в заявките за първите два месеца на 2016 г.

В едномесечен срок от последното число на съответния месец експертната комисия на МОН прави предложение до министъра на образованието и науката за одобряване на финансови средства по училищните бюджети.

Одобрените средства за изпълнение на програмата за държавните и общинските училища се предоставят по бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет по предложение на министъра на образованието и науката.

Списъкът на училищата, за които са одобрени средства по програмата се публикува на интернет страницата на МОН.

6.5. Оценяване

В МОН със заповед на министъра на образованието и науката се създава комисия за организиране и координиране на дейностите по разглеждане, одобряване, контрол и наблюдение на програмата. Комисията заседава един път на два месеца, в който се получават документите от РИО и предлага на министъра на образованието и науката за одобряване списък на училищата за финансиране за съответния период.

За реализиране на програмата началникът на РИО назначава със заповед комисия, която организира и координира дейностите по програмата. В нея се включват двама представители от РИО и един представител на съответната община, определен от кмета на общината.

6.6. Критерии за оценка

Не се финансират заявки, които:

- Не са комплектувани с необходимите документи;
- Не отговарят на целите и обхвата на мярката;
- Не са представени в определения срок.

6.7. Процедури

Държавните и общински училища кандидатстват чрез РИО като представят следните документи:

- Заявка до РИО (Приложение № 3);
- Заповеди на директора на училището, трудови или др. вид договори за възлагане на часовете за заместване;
- Декларация от директора на училището за реално взети учебни часове при заместване (Приложение № 4).

Регионалните инспекторати по образованието представят в МОН:

- На хартиен носител – справки за полагаемите възнаграждения на заместващите учители/възпитатели (Приложение № 5) за съответната област;
- По електронен път или на магнитен носител – представените от училищата документи и Приложение № 6.

Документите за участие се подават от директорите на училищата в РИО на всеки два месеца до 15 число на месеца, следващ края на отчетния период.

След извършване на проверка, документите за участие на училищата се подават от РИО в МОН на всеки два месеца до 20 число на месеца, следващ края на отчетния период.

Министерството на образованието и науката и РИО изготвят окончателен отчет за изпълнението на дейностите и извършените разходи, който съдържа:

- информация за изпълнението на финансовите и индикативните параметри на програмата, свързани с предоставените средства и изплатените възнаграждения на заместващи учители/възпитатели за реално взети учебни часове (Приложение № 6);
- анализ на постигнатите крайни резултати съгласно заложените показатели;
- информация от извършените проверки;
- предложения за оптимизиране на дейностите и за повишаване степента на постигната ефективност на публичните разходи за образование.

Срок за представяне на окончателните отчети от РИО в МОН – до 20.01.2017 г.

Министърът на образованието и науката утвърждава окончателния отчет по изпълнението на програмата.

Отчетът за изпълнението на програмата се публикува на интернет страницата на МОН.

7. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА И ИНДИКАТИВНИ ПАРАМЕТРИ

7.1. Количествени:

- Брой училища – 800;
- Брой на заместващите учители – 30 000;

– Брой на проведените учебни часове от заместващите учители – 250 000.

7.2. Качествени:

- Усвояемост на средствата по програмата;
- Осигуреност на образователно-възпитателния процес при отсъствие на титуляря учител/възпитател;
- Удовлетвореност на родителите от организацията на образователно-възпитателния процес.

8. МОНИТОРИНГ

При реализацията на дейностите за целите на програмата се осъществява мониторинг от РИО и от МОН по изпълнението на финансовата, съдържателната и организационната част на дейностите, извършвани от бенефициентите, както и по законосъобразното и целесъобразно разходване на средствата от бюджета на програмата.

За осъществяване на мониторинг на дейностите по програмата началникът на РИО назначава със заповед комисия, в която се включват двама представители от РИО и един представител на съответната община, определен от кмета на общината.

Началникът на РИО осъществява контрол на изпълнението на програмата в съответствие с разпоредбите на Правилника за устройството и дейността на РИО.

При нарушения, констатирани в резултат на извършена проверка, началникът на РИО със заповед дава задължителни предписания на директора на училището и извършва последващ контрол върху изпълнението на предписанията.

Мониторингът се осъществява чрез:

- Тематични, текущи и цялостни проверки на място;
- Проверки на представени документи;
- Анкети, срещи, разговори с ученици, учители, ръководства на училищата, педагогически съветници и родители.

За резултатите от извършения мониторинг се съставя карта за мониторингово посещение на място (Приложение № 7)

Експертите, осъществили мониторинг, изготвят доклад с оценка за степента на постигане на очакваните резултати от програмата.

След обобщаване на информацията от постъпилите документи от училищата РИО и МОН изготвят анализи, отчети и доклади, базирани на пряката и на обратната връзка между лицата и организациите за изпълнението на програмата.

Работата на комисиите от МОН за организиране и координиране на дейностите по

разглеждане, одобряване, контрол и наблюдение на програмата, както и на РИО и на директорите на училищата-бенефициенти по програмата се определят с правила, утвърдени от министъра на образованието и науката (Приложение № 8).

9. ДЕМАРКАЦИЯ

Средствата по националната програма не могат да се използват за дейности, финансирани от фондовете на Европейския съюз, друго национално финансиране, както и други донорски програми.